

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
молодих учених і студентів
27-28 жовтня 2016 року**

**Україна, Мукачево
28-29 жовтня 2016р.**

УДК 37(063)

ББК 74

А43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів, 27-28 жовтня 2016 р., Мукачєво / Ред.кол. : В.І.Кобаль (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2016. – 224 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «18» листопада 2016 р.)**

Рецензенти:

Карташова Л.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету.

Фізеші О.Й. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають актуальні проблеми навчання й виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах, інформують суспільство про дослідження проблеми педагогічної підготовки фахівців у сучасних умовах.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, практичних працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Кобаль В.І. – канд. пед наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Атросенко Т.О. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

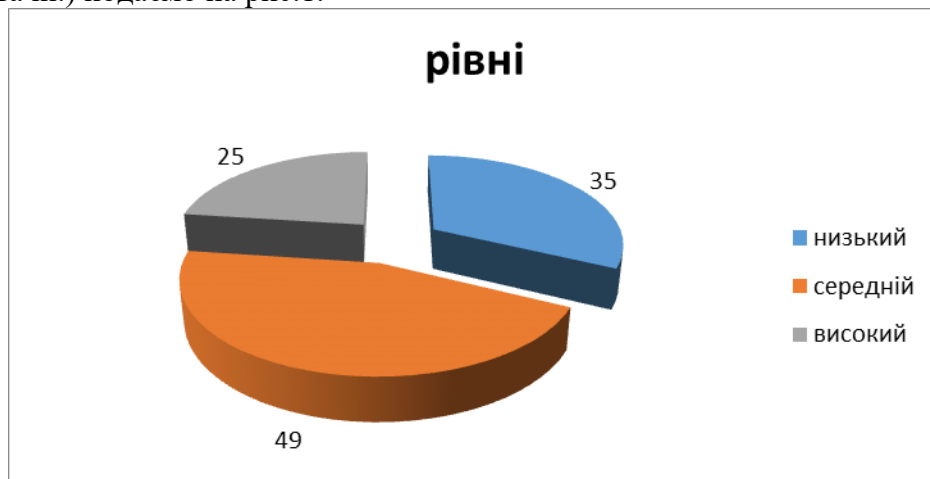
Пинзеник О.М. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Фенцик О.М. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

© Мукачівський державний університет, 2016

100-132 – високий рівень толерантності. Представники цієї групи мають виражені риси толерантної особистості. Водночас необхідно розуміти, що результати, що наближаються до верхньої межі (більше 115 балів), можуть свідчити про розмивання у людини «кордонів толерантності», пов'язаному, приміром, з психологічним інфантилізмом, тенденціями до потурання, поблажливості чи байдужості. Також важливо враховувати, що респонденти, що потрапили в цей діапазон, можуть демонструвати високу ступінь соціальної бажаності (особливо якщо вони мають уявлення про погляди дослідника і мети дослідження).

В результаті проведення дослідження було виявлено, що загальний індекс толерантності студентів становить 65, який відповідає згідно методики інтервалу середнього рівня (61-99). Такі результати показують респонденти, для яких характерне поєднання як толерантних, так і інтолерантних рис. В одних соціальних ситуаціях вони ведуть себе толерантно, в інших можуть проявляти інтолерантність. На даному етапі індекс толерантності середній, але існує тяжіння до інтолерантності, тому необхідно запланувати план заходів, орієнтованих на розвиток толерантності в студентів. Візуально результати рівнів толерантності студентів за «Індексом толерантності» (автори Солдатова Г.У., Кравцова О.О. та ін.) подаємо на рис.1.

Рис.1. Рівні толерантності студентів за «Індексом толерантності»

Таким чином, загальний індекс толерантності студентів ПО-1 спеціальності «Початкова освіта» становить 65, що відповідає середньому рівню толерантності і потребує проведення заходів, спрямованих на його ріст та покращення показників.

УДК 378.147:808.5

Моргун Алла Володимирівна, канд. філол. наук, доцент,
Мукачівський державний університет
Луца Мар'яна Василівна,
старший викладач кафедри філологічних дисциплін,
Мукачівський державний університет

МОВОЗНАВСТВО У СИСТЕМІ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

На сьогоднішній день в межах сучасних завдань всебічного розвитку особистості студента проблема міжпредметних зв'язків набула принципово важливого, соціально-педагогічного значення.

Освіта й виховання сучасної молоді людини, її гармонійний розвиток вимагають органічного поєднання комплексу знань, умінь і навичок, які набуваються в процесі засвоєння шкільних предметів. Реформа освіти в Україні передбачає оволодіння учнями

глибокими й міцними знаннями основ наук, засвоєння провідних ідей навчальних дисциплін, вироблення комунікативних умінь і навичок гармонійно розвиненої особистості, громадянина і патріота нашої держави. Ось чому міжпредметні і внутріпредметні зв'язки у навчальному процесі набувають особливої ваги.

Міжпредметні зв'язки – це цільові і змістові збіги, що існують між навчальними предметами. Вони відображають у змісті навчальних дисциплін ті діалектичні зв'язки, які об'єктивно діють у природі та суспільстві й пізнаються сучасними науками. Міжпредметні зв'язки виступають як дидактична умова, що сприяє піднесенню рівня науковості й доступності навчання мови, активізації пізнавальної діяльності учнів, поліпшенню якості знань, умінь і навичок.

Ідея міжпредметних зв'язків у педагогіці не нова, але в останні роки в світлі завдань всебічного розвитку особистості набула принципово важливого значення. У сучасній педагогіці міжпредметні зв'язки переросли в проблему інтегрованого пізнання, у процесі якого створюється цілісна система наукових знань, яким притаманний високий ступінь усвідомлення, мобільності та міцності. Всі галузі сучасної науки тісно зв'язані між собою, тому й навчальні предмети не можуть бути ізольованими один від одного.

Психолого-педагогічне обґрунтування необхідності міжпредметних зв'язків було здійснено ще К.Д.Ушинським у дослідженні "Людина як предмет виховання" (розділ "Асоціації уявлень"), в якому підкреслюється необхідність здійснення міжпредметних зв'язків із психологічної точки зору [5].

Значний внесок у розвиток теорії міжпредметних зв'язків внесли такі психологи, як Ю.Самарін, Б.Ананьєв, педагоги Ю.Бабинський, І.Лернер, В.Онищук, М.Скаткін та ін..

Одиним із шляхів якісної підготовки майбутніх учителів є урахування внутрішньопредметних, міжпредметних зв'язків у межах вивчення мовних фахових дисциплін. Так, уже на першому курсі в процесі засвоєння знань з дисципліни "Практикум з української мови" комплексно закладається база культури мовлення особистості, навичок ораторського мистецтва. Курс "Сучасна українська мова" закладає міцне підґрунтя для опанування комунікативно орієнтованими дисциплінами. Значний потенціал має соціокультурний компонент курсів, що реалізується через прочитання й осмислення текстового матеріалу.

Мета курсу "Стилістика і культура мовлення" полягає в ознайомленні студентів з культурою сучасної української мови та мовлення, усвідомлення студентами того, що мова – це важлива складова культури нації, а культура мови є конкретно-історичним явищем, яке реалізується в повсякденній мовній практиці кожного фахівця, виявляється в неухильному дотриманні норм літературної мови, умінні висловлюватися правильно й виразно, використовуючи вміло і за призначенням стилістичні засоби мови.

Мова як засіб спілкування обслуговує всі сфери життя і діяльності людей. Тому мовознавство пов'язане як із суспільними, так і з природничими науками.

Оскільки мова є суспільним явищем, мовознавство належить до суспільних, тобто гуманітарних наук – наук про людину. Воно пов'язане з такими суспільними науками, як народознавство, історія, археологія, етнографія, соціологія, психологія, логіка, літературознавство.

Зв'язок мовознавства з народознавством — наукою про народ, його походження, світосприйняття — зумовлений тим, що мова є основною ознакою народу. У мові, як зазначав український мовознавець Юрій Шевельов (1908—2002), найглибше закодована народна ментальність, що є вагомим фактором як для мовознавства, так і для народознавства.

Мовознавство тісно пов'язане з історією. Так, у лексичному складі мови відображені певні історичні факти, наприклад записані в літописі назви східнослов'янських племен, з яких сформувалася українська нація: поляни, сіверяни, деревляни, уличі, тиверці, дуліби, волиняни, бужани, білі хорвати.

Археологія – наука, яка досліджує історію суспільства за виявленими під час розкопок пам'ятками матеріальної культури, – сприяє вивченню історії мови. Лінгвісти розшифровують віднайдені археологами писемні пам'ятки, а також написи, зроблені на стародавніх предметах.

Мовознавство пов'язане з етнографією, яка вивчає побут і культуру різних народів (етносів). Дані етнографії допомагають у вивченні говірок, з'ясуванні значення та походження слів, які стосуються побуту, культури (напр.: чурек, лаваш, коровай).

Зв'язок мовознавства із соціологією – наукою про закономірності розвитку і функціонування суспільства, соціальних систем – зумовлений тим, що мова є суспільним явищем.

Взаємозв'язок мовознавства й психології — науки про психічну діяльність людини – полягає в тому, що процеси мовлення, його сприйняття і розуміння мають психічну природу.

Оскільки мова є засобом мислення, то мовознавство тісно пов'язане з логікою – наукою про закони, форми та прийоми мислення.

Найбільш помітний зв'язок мовознавства з літературознавством. мова є будівельним матеріалом, першоелементом літератури. Мовознавство настільки тісно переплітається з літературознавством, що ці дві дисципліни об'єднані в комплексну науку про слово – філологію.

Мовознавство пов'язане також із природничими науками, зокрема фізіологією, анатомією, медициною, фізикою, математикою, семіотикою, географією.

Отже, мовознавство характеризується тісними зв'язками як із суспільними, так і природничими науками. Дані з цих наук допомагають у дослідженні мовних явищ. Водночас відомості з мовознавства широко використовують як суспільні, так і природничі науки.

Безмежні можливості має використання міжпредметних та внутріпредметних (міжрівневих) зв'язків на заняттях з української мови у вигляді дидактичного матеріалу. Вправи, побудовані на прикладах текстів різного змісту і стилю, викликають великий інтерес у студентів, активізують їхню увагу, пробуджують емоції, вносять елементи новизни й цікавості.

Вихід за межі власне мовних фактів, залучення до вивчення мови матеріалу інших предметів, що становить сутність інтегрованого навчання, сприяє поглибленню знань учнів, розширює їхній світогляд, розвиває ерудицію і мовленнєву культуру.

Міжпредметні зв'язки виконують виховну, розвивальну й, посуті, справи детермінуючу роль завдяки інтеграції знань, підвищенню в тих, хто навчається, продуктивності психофізіологічних процесів і, отже, більш природному становленню професіоналізму взагалі й професіональної відповідальності зокрема.

Література

1. Гончаренко С.І., Козловська І.М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі / С.І. Гончаренко, І.М.Козловська // Педагогіка і психологія. – 1997. - № 2. - С. 9-12.
2. Кулагин П.Г. Межпредметные связи в процессе обучения / П.Г.Кулагин – М. : Просвещение, 1981. - 96 с.
3. Козловська І.М., Собко Я.М. Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання / І.М.Козловська, Я.М.Собко // Педагогіка і психологія. – 1998. - № 4. - С. 48-51.
4. Лошкарёва Н.А. Межпредметные связи как средство совершенствования учебно-воспитательного процесса / Н.А.Лошкарева. – М. : МГПИ, 1981. - 54 с.
5. Ушинский К.Д. Собрание сочинений в 11-и томах, т. 8 – М.-Л. : АПН РСФСР, 1948-1952. – С.346-365.